

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa afgälder.

Enligt gällande förordning angående hemmansklyfning och jord-afsöndring den 6 augusti 1881 har egare af hemman eller lägenhet rätt att, med vissa i förordningen angifna villkor och undantag, för alltid under full eganderätt eller under besittning på viss tid eller på lifstid afsöndra jord, och skall å sådan afsöndring läggas årlig afgäld i spanmål eller annan lämplig räntepersedel. I fråga om storleken af denna afgäld är tillika föreskrifvet, att afgälden ej må vara mindre, än att den motsvarar hvad af hela hemmanets eller lägenhetens räntor och öfriga allmänna utskylder, vid jemförelse af egornas storlek och beskaffenhet, å den afsöndrade jorden belöper.

Uti två särskilda inom Andra Kammaren väckta, till lagutskottets behandling hänvisade motioner har ändring föreslagits i hvad sålunda finnes stadgadt beträffande skyldighet för innehafvare af afsöndrad jord att till stamhemmanet erlægga afgäld.

Under erinran derom, att vid sistlidne riksdag motioner väcktes i syfte att bereda egare till afsöndrad jordlägenhet tillfälle att från derå åsatt afgäld vinna befrielse, i samma mån grundskatter och öfriga allmänna utskylder afskrefvos, äfvensom att, sedan lagutskottet i afgifvet

utlåtande afstyrkt motionerna, samma utlåtande godkändes af Första Kammaren men afslogs af Andra Kammaren, som efter föregående diskussion utan votering biföll en utlåtandet bifogad reservation, i hvilken yrkades bifall till motionerna, hemställer i motionen n:o 49 herr *A. Olsson* i Mårdäng: »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för en kommande Riksdag framlägga förslag till förordning angående afdrag från å afsöndrad jord åsatt afgäld i förhållande till den minskning i utgående allmänna utskylder, stamhemman åtnjuta och i hvilkas utgörande egare till afsöndrad jord deltaga».

Vidare hafva herrar *C. Persson* i Stallerhult, *Oskar Nylander*, *P. Svensson* och *B. Dahlgren* uti motion, n:o 83, likaledes under hänvisning till den utredning, som sistlidne riksdag lemnades vid behandling af de i förevarande ämne då väckta motioner, föreslagit: »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag derom, huru och på hvilka villkor egare till afsöndrad jord må befrias från erläggande af den afgäld till stamhemmanet, som beräknats utgöra andel i grundskatter och indelningsverk samt andra allmänna utskylder, hvilka dels afskrifvits och komma att afskrifvas, dels ock numera utgå efter fastigheternas taxeringsvärde».

Till stöd för de vid sistlidne riksdag i ämnet väckta motioner anfördes hufvudsakligen följande:

Då egare till stamhemmanet, hvad beträffar grundskatter och indelningsverk, till en del redan vore och inom kort tid komme att blifva helt befriad från utgift härför, samt de öfriga allmänna utskylderna i allmänhet utginge efter åsatt taxeringsvärde, förefunnes ej giltiga skäl för att denne skulle af egaren till afsöndringen uppbära en skatt, som ej numera utginge för jorden eller som af lägenhetens egare måste betalas efter lägenhetens åsatta taxeringsvärde. Genom detta finge den sistnämnde en dubbel utgift för en del af afgälden och ingen lindring för afskrifna grundskatter. I sitt den 13 september 1882 afgifna betänkande hade skatteregleringskomitén i förevarande ämne föreslagit, att, der jord blifvit i enlighet med gällande författningar för alltid afsöndrad från hemman eller lägenhet af sådan egenskap, att derå hvilande grundskatt borde afskrifvas, innehafvare af sådan jord skulle ega att, i den mån berörda afskrifning egde rum, å den från den afsöndrade jorden till hemmanet eller lägenheten ingående afgäld njuta afdrag, som, derest öfverenskommelse parterna emellan ej träffades, skulle utgå med belopp, motsvarande så stor andel af den för

hvarje gång afskrifna del af grundskatten, som vid jemförelse af egornas storlek och beskaffenhet på den afsöndrade jorden belöpte. Inom landet hade jordafsöndringar i stor mängd skett, och i de afhandlingar, som pröfvats af vederbörande myndighet, vore med noggrannhet uträknad och bestämd den andel, som af skatter och allmänna utskylder belöpte på afsöndringen. Äfven om denna andel vore ringa, vore dock att märka, att den utginge efter afsöndringens storlek och kändes tung för den, som hade mindre förmåga att bära den. Rättvisa och billighet fordrade, att desse befriades från ifrågavarande afgäld, sedan de utgifter, hvarpå densamma varit grundad, upphört att utgå. Den del af afgälden, som beräknats för väghållningsbesväret, vore väl genom nya väglagen afskrifven, men alla öfriga skatter och utskylder, som lagts till grund för bestämmande af afgälden, måste fortfarande utbetalas. Tiden vore nu inne att lagstifta i detta ämne, då det vore af vigt, att frågan löstes åtminstone innan grundskatterna i sin helhet blifvit afskrifna.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1891 hos Kongl. Maj:t begärt utredning, huru vida icke genom statsmagternas försorg tillfälle kunde beredas obemedlade och mindre bemedlade att på lämpliga villkor bilda egna jordbruk, hufvudsakligen å inom landet ännu befintliga stora odlingsbara utmarker, samt Kongl. Maj:t, i anledning häraf, uppdragit åt en komité att åvägabrunga utredning i berörda hänseende, dervid komitén skulle hafva att taga i öfvervägande, ej mindre i hvilken mån och under hvilka villkor upplåtelse af jord från kronans egendomar för befordrande af det utaf Riksdagen angifna syftemål kunde ega rum, än äfven huruvida berörda syftemål kunde genom ändring i gällande lagstiftning eller på annat sätt befrämjas, så har nämnda komité medelst skrifvelse den 5 mars 1892 öfverlemnadt ett af komitén utarbetadt förslag till lag angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring. I detta förslag har komitén, hvilken egnat särskild uppmärksamhet åt förevarande fråga, upptagit bestämmelser, hvarigenom innehafvare af för alltid afsöndrad jord skulle beredas tillfälle att med befrielse från afgälders erläggande i stället för framtiden få åtaga sig direkt utgörande af sin skattskyldighet till det allmänna.

Lika med lagutskottet vid 1893 års riksdag finner visserligen utskottet att, då de förutsättningar, hvilka på sin tid varit bestämmande för skyldigheten att för afsöndrad jord erlägga afgäld, i sammanhang

med genomförandet af senare tiders skattereformer väsentligen förändrats och alltmer förlorat sin betydelse, rättvisa och billighet torde påkalla en omgestaltning af det inbördes förhållandet emellan stamhemman och derifrån afsöndrad jord, i följd hvaraf det synes utskottet önskligt, att Kongl. Maj:t snarast möjligt afläte proposition i ämnet till Riksdagen, men då enligt vunnen upplysning ofvannämnda förslag ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, samt det vid sådant förhållande icke torde vara ändamålsenligt, att Riksdagen för närvarande genom aflåtande af en skrifvelse, innehållande mer eller mindre bestämda uttalanden beträffande sättet för frågans lösning, går den behöriga pröfningen af förslaget i förväg och till äfventyrs derigenom vållar uppskof med samma lösning, föranlåtes utskottet hemställa,

att ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Reservation:

af herrar *Erickson, Näslund, F. Andersson, J. Anderson och P. G. Petersson.*